

Klassieke Olympiaden 2016-2017

Opgaven Grieks

Ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 3 en 4 vindt.
- Er zijn in totaal dertig vragen. Elke vraag is 1 punt waard.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten.
- Het gebruik van een Grieks-Nederlands woordenboek is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

Herodotos vermeldt in boek II van zijn Historiën een Egyptische versie over de aanleiding tot de Trojaanse oorlog. Volgens de Egyptenaren is Helena nooit in Troje aangekomen, maar tijdens de tocht van Sparta naar Troje samen met Paris in Egypte terecht gekomen. Enkele slaven van Paris waren toen ontsnapt, hadden als smekelingen asiel gezocht in een tempel, en hadden het verhaal van de schaking gemeld aan Thonis, de gouverneur van het district. Deze nam contact op met koning Proteus in de hoofdstad Memphis om hem te vragen wat hij met Paris moest doen. Het antwoord luidde: “Arresteer hem en breng hem bij mij, want ik wil weten wat hij hierover te zeggen heeft.”

1

Ἀκούσας

δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς
νέας αὐτοῦ κατίσχει, μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς
Μέμφιν καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, πρὸς δὲ καὶ

5

τοὺς ἰκέτας. Ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν
Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς τις εἶη καὶ ὀκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ
καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα καὶ
δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὀκόθεν πλέοι. Μετὰ δὲ ὁ

10

Πρωτεύς εἰρώτα αὐτόν ὀκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανω-
μένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ καὶ οὐ λέγοντος τὴν
ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἰκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα
λόγον τοῦ ἀδικήματος. Τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε

15

ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι “ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ
ἠγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ’ ἀνέμων ἤδη
ἀπολαμφθέντες ἤλθον ἐς χώραν τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ
τοῦ Ἑλλήνος ἐτεισάμην, ὅς, ὃ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων
τυχῶν ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· παρὰ τοῦ σεωυτοῦ
ξείνου τὴν γυναῖκα ἤλθες.

- 20 En alsof dat nog niet voldoende was, hebt u na haar verleid te hebben haar heimelijk ontvoerd en met u meegenomen. Zelfs daarmee was de maat nog niet vol: met uit het huis van uw gastheer geroofde schatten bent u hier gekomen. Het is nu eenmaal mijn stelregel geen vreemdelingen te doden, maar die vrouw en de schatten zal ik u niet laten meenemen. Ik zal ze voor uw Griekse gastheer bewaren, totdat hij ze zelf wenst te komen halen.
- 25 Maar uzelf en uw reisgezellen gelast ik binnen drie dagen uit mijn land te verdwijnen naar een ander land; anders zult u als vijanden behandeld worden.”

Herodotos, Historiai 2,115

Aantekeningen

2	συλλαμβάνω	gevangen nemen
2, 6 en 10	ὁ Ἀλέξανδρος	<i>bedoeld is Paris</i>
2/3	τὰς νέας	<i>in het Attisch τὰς ναῦς</i>
3	κατίσχω	in beslag nemen
3 en 8	μετά (bijw.)	daarna, later
3	ἀνάγω	brengen
3 en 15	ἐς	<i>in het Attisch εἰς</i>
4	πρός (bijw.)	bovendien
5 en 11	ὁ ἰκέτης	smekeling
5	ἀνακομίζω	brengen
6, 8 en 9	ὀκόθεν	<i>in het Attisch πόθεν</i>
6	οἱ	<i>in het Attisch αὐτῶ</i>
7	καταλέγω + acc.	vertellen over
7	ἡ πάτρι	vaderland
7	τὸ οὔνομα	<i>in het Attisch τὸ ὄνομα</i>
8	τὸν πλοόν	<i>in het Attisch τὸν πλοῦν</i>
8	ἀπηγέομαι	uiteenzetten
9/10	πλανάομαι	er omheen draaien
10/11	τὴν ἀληθείην	<i>in het Attisch τὴν ἀληθείαν</i>
11	ἐλέγχω + acc.	de schuld aantonen van
11	ἤλεγχον	<i>vul aan αὐτόν</i>
11	ἐξηγεύμενοι	<i>in het Attisch ἐξηγούμενοι</i>
11	ἐξηγέομαι	uitvoerig vertellen
12	τὸ ἀδίκημα, -ματος	misdaad
12	σφι	<i>in het Attisch αὐτοῖς</i>
12/13	λόγον ἐκφαίνω	een uitspraak doen
13	ὅτι	<i>niet vertalen</i>
13/14	περὶ πολλοῦ ἠγέομαι	er veel waarde aan hechten
14	ἠγεύμην	<i>in het Attisch ἠγούμην</i>
14 en 18	ὁ ξεῖνος	1. gast; 2. gastheer
15	ἀπελάμφθην	<i>aoristus passief van ἀπολαμβάνω uit de koers slaan</i>
15	χώρην	<i>in het Attisch χώραν</i>
16	ἐτείσαμην	<i>aoristus van τίνωμαι straffen</i>

16	τὰ ξείνια	gastvrij onthaal
17	άνόσιος	goddeloos
17	ἐργάσαο	<i>2e enk. aor. med. ind. van ἐργάζομαι</i>
17	σεωυτοῦ	<i>in het Attisch σεαυτοῦ</i>

Vraag 1

r. 2: Met ταῦτα bedoelt Herodotos (zie inleiding):

- a. 'Arresteer hem en breng hem bij mij, want ik wil weten wat hij hierover te zeggen heeft.'
- b. de reis van Sparta naar Troje
- c. het ontsnappen van enkele slaven
- d. het Parisoordeel

Vraag 2

r. 3: Met αὐτόν τε τοῦτον bedoelt Herodotos (zie inleiding):

- a. Alexandros
- b. Alexandros en Proteus
- c. Alexandros en Thonis
- d. Thonis

Vraag 3

r. 5: εἰρώτα: Welke vorm is dit?

- a. imperativus praesentis
- b. indicativus aoristi
- c. indicativus imperfecti
- d. indicativus praesentis

Vraag 4

r. 5: Ἀνακομισθέντων δὲ πάντων.

Zet deze genitivus absolutus om naar het enkelvoud.

Vraag 5

Noteer uit de tekst een andere genitivus absolutus dan in vraag 4 gegeven.

Vraag 6

r. 7: Welke stad wordt hier bedoeld met τῆς πάτρης?

- a. Memphis
- b. Mykene
- c. Sparta
- d. Troje

Vraag 7

r. 6-8: Met welke twee antwoorden vertelt Alexandros meer dan Proteus gevraagd heeft?

- a. τὸ γένος κατέλεξε ἐν τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα
- b. τὸ γένος κατέλεξε ἐν τὸν πλόον ἀπηγήσατο
- c. τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα ἐν τὸν πλόον ἀπηγήσατο

Vraag 8

- r. 9: Wat is de beste vertaling voor λάβοι?
- hij had genomen
 - hij nam
 - hij zou kunnen nemen
 - hij zou nemen

Vraag 9

- r. 9-11: πλανωμένου δὲ ... τὴν ἀληθείην: Welk stilistisch middel is hier gebruikt?
- chiasme
 - contaminatie
 - pleonasme
 - tautologie

Vraag 10

- r. 11: ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἰκέται.
Zet dit zinsdeel om naar het enkelvoud.

Vraag 11

- r. 12/13: Hein van Dolen vertaalt Τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς met: "Dit bracht Proteus tot de volgende uitspraak." Wat vertaalt van Dolen niet?
- τέλος ἐν σφι
 - τέλος ἐν λόγον τόνδε
 - σφι ἐν ἐκφαίνει
 - σφι ἐν λόγον τόνδε

Vraag 12

- r. 14: Welke functie heeft μηδένα in de zin?
- bijwoordelijke bepaling
 - lijdend voorwerp
 - meewerkend voorwerp
 - onderwerp

Vraag 13

- r. 14: ὕπ'. Dit is een voorbeeld van:
- apostrofe
 - elisie
 - krasis
 - psilosis

Vraag 14

- r. 15: Verklaar het gebruik van ἄν.

Vraag 15

- r. 15: Met ἐς χώραν τὴν ἐμὴν wordt bedoeld:
- Egypte
 - Sicilië
 - Sparta
 - Troje

Vraag 16

- r. 16: Wie wordt bedoeld met τοῦ Ἑλλήνος?
- Achilles
 - Agamemnon
 - Menelaos
 - Odysseus

Vraag 17

- r. 17: Met welke woorden is ἔργον ἀνοσιώτατον eerder aangeduid?
- τὰ χρήματα (r. 4)
 - τὴν ἀληθείην (r. 11)
 - τοῦ ἀδικήματος (r. 12)
 - λόγον τόνδε (r. 12)

Vraag 18

Uit welk woord in de regels 13-19 blijkt het oordeel van Proteus over Alexandros?

Vraag 19

Welke woorden in de regels 13-19 geven de Nederlandse uitdrukking 'stank voor dank' weer?

Vraag 20

- r. 25: De reisgezellen zijn in het voorafgaande aangeduid met:
- τὰ χρήματα (r. 4)
 - ἰκέτας (r. 5)
 - τὸ γένος (r. 7)
 - ξείνων (r. 14)

Vraag 21

Waarom wil Proteus Alexandros niet doden?

Vraag 22

r. 23-24: 'Ik zal ze voor uw Griekse gastheer bewaren.'
Wat is de juiste Griekse weergave van deze vertaling?

- a. αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω
- b. αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάττω
- c. αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνῶ ξείνῳ φυλάξω
- d. αὐτὸν ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω

Vraag 23

r. 14: ἀνέμων. Wie was hier de god van?

- a. Aiolos
- b. Hades
- c. Hephaistos
- d. Hermes

Vraag 24

r. 7: Welk Nederlands woord is *niet* verwant aan τὸ γένος?

- a. generatie
- b. genetisch
- c. gênant
- d. genealogie

Vraag 25

r. 7: Welk Nederlands woord is verwant aan κατέλεξε?

- a. catacombe
- b. catalogus
- c. cataract
- d. catechese

Zie pagina 9 voor de vragen 26, 27 en 28

Hierboven zie je *De ontvoering van Helena*, geschilderd door Maarten van Heemskerck (1535).

Vraag 26

Wie is op het schilderij van Van Heemskerck de prins op het witte paard?

Vraag 27

Op het schilderij van Van Heemskerck is één van de zeven wereldwonderen te zien. Welke is dat?

Hieronder zie je het werk van Charles Bell: *The Judgement of Paris* (1986).

Vraag 28

Welke drie godinnen waren betrokken bij het Parisoordeel?

Zie pagina 10 voor de laatste twee vragen

Vraag 29 (zie afbeelding *The Judgement of Paris*)

Wie is de man met de helm?

- a. Ares
- b. Herakles
- c. Hermes
- d. Paris

Vraag 30

Wat is de link tussen het Parisoordeel en het hierboven gegeven verhaal van Herodotos?

- a. Belofte van de macht
- b. Belofte van de mooiste vrouw
- c. Belofte van de onsterfelijkheid
- d. Belofte van de rijkdom

Einde